

En tekst – flere fortellere

Et samarbeidsprosjekt mellom Utviklingsavdelingen ved Møller kompetansesenter og 6. – 8. klasse ved A. C. Møller skole

Bakgrunn for prosjektet:

Det finnes en mengde bøker for barn og ungdom, både lettleste hefter og bøker med tyngre innhold, men det er få av disse som avspeiler døve barns og unges situasjon. Det er sjelden at døve barn og unge er viktige personer i det som fortelles. Dette var den viktigste grunnen til at vi ønsket å skrive en bok om og for døve ungdommer.

Initiativtakerne til prosjektet hadde i liten grad kunnskap om hva døve elever gjør på fritiden og hva de er opptatt av. Ut fra denne situasjonen var det ønskelig å trekke døve ungdommer med i tekstskeppingsprosessen. Dessuten hadde vi tro på at døve elever kunne ha faglig utbytte av å være med på å planlegge og bygge opp en lengre tekst. Vi tok derfor kontakt med kontaktlærer for en klasse på A.C. Møller skole. Dette var en gruppe på ti elever der de fleste elevene begynte på 8. årstrinn høsten 2008, men i gruppen var det også noen elever fra 6. og 7. årstrinn. Kontaktlærer og faglærere i denne gruppen stilte seg positivt til et samarbeid, og avsatte tid på årsplanen fra nyttår 2009. I utgangspunktet mente vi at ti timer fordelt med en time pr uke kunne være høvelig.

Mål:

Målet med prosjektet kan sies å være todelt:

1. Å inspirere en gruppe elever til å lese, og gi dem erfaring med å planlegge og bygge opp en lengre tekst.
2. Å lage ei lita bok med et innhold som avspeilet hørselshemmede ungdommers hverdag. De skulle kunne identifisere seg med personer i boka. Innholdet måtte gjerne ha lokal tilknytning, men ikke dreie seg om konkrete personer eller hendelser i lokalmiljøet. Teksten skulle være på et korrekt og variert språk, og rimelig lett å lese.

Disse to målene gav ulike føringer:

1. Vi antok at prosjektet kunne bidra til oppnåelse av flere kompetansemål i Kunnskapsløftet 2006:
 - anvende et ordforråd som dekker ulike emner fra dagliglivet og andre fag
 - skrive sammenhengende tekster som forteller, beskriver, informerer og spør
 - strukturere tekst etter tidsrekkefølge og tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt
 - vurdere egne og andres tekster og ta imot tilbakemeldinger
 - lese og innhente informasjon fra tekster av ulik lengde og i ulike sjangere, både skjønnlitteratur og sakprosa
 - bruke varierte lesestrategier for å lese ulike typer tekst i ulikt tempo
 - gjøre rede for hvordan tekster i ulike sjangere kan bygges opp på ulike måter
 - benytte ulike lesestrategier for å forstå innhold og budskap
2. Samarbeidsprosjektet skulle kunne ut i ei bok eller et hefte som vi håpet at andre også kunne få lyst til å lese. Denne ønsket vi skulle ha et korrekt og alminnelig variert og komplekst språk. Vi innså at det ville bli for krevende dersom elevgruppen i fellesskap skulle stå for skrivingen. Både utvelgelse av innhold, organisering og formulering

ville bli en stor utfordring. Av denne grunn valgte vi å ha en voksen til å stå for skrivingen. Dette gav oss en styringsmulighet slik at vi kunne være sikre på å ”komme i havn”. Elevenes rolle bestod i å komme med forslag på hva boka skulle handle om og forslag på innhold i de forskjellige kapitlene.

Boka burde illustreres, og faglærer i Kunst og håndverk sa seg villig til å ta opp dette med elevene når innholdet var klart..

Arbeidsgang

Timene sammen med elevgruppen ble ledet av lærere i klassen.

Den første timen ble brukt til å presentere prosjektet for elevene og gjøre greie for hvordan vi tenkte å arbeide. Vi viste også et hefte som var oversatt fra dansk (”En farlig klatretur”, se www.erher.no) som eksempel på hva vi kunne tenke oss å komme fram til. Dette er en enkel og svært kort fortelling om noen døve danske ungdommer. Det ble understreket at boka vi skulle skrive, skulle dreie seg om døve ungdommer.

De neste timene med klassen ble brukt til å samtale om hva fortellingen kunne dreie seg om. Mange av forslagene gikk ut på historier av svært fantastisk karakter, gjerne inspirert av skrekkfilmer som enkelte elever hadde sett. Slike fortellinger kunne vanskelig vris slik at de ville avspeile døve ungdommers hverdag, noe som var et viktig mål for prosjektet. Dette var noe vi flere ganger måtte minne elevene på. Den andre timen vi hadde sammen, kom det likevel fram noen ganske realistiske forslag. Vi vurderte det slik at et forslag om en båttur til ei øy kunne være noe å bygge videre på. Den tredje timen sammen med klassen fikk vi elevenes aksept for å gå videre med dette forslaget og gikk i gang med å notere forslag på hva som kunne skje når de var på tur.

Nå var vi kommet så langt at vi begynte å planlegge i grove trekk hvordan turen skulle utvikle seg. Vi satte da opp en kapitteloversikt med 7 kapitler. Fremdeles var det forholdsvis lite som avspeilet et døvemiljø, selv om vi hadde bestemt at fortellingen skulle dreie seg om en gruppe døve elever på båttur til ei øy uten faste beboere. Mange av forslagene var fremdeles svært drastiske med mye blod og drap der de mest ytterliggående gikk ut på at alle ble drept. Vi voksne bestemte da at alle turdeltakerne skulle komme velberget tilbake fra turen, og elevene godtok det noe motstrebende.

Fra andre timen med elevene hadde timene en nokså fast oppbygging. Først pratet vi litt om hva vi til nå hadde snakket om. Klassens lærere ledet dette. Deretter ble elevene delt i grupper som kom med tips om hva vi kunne skrive. Alle forslag ble notert. Det ble mange flere forslag enn det vi kunne ta med. Forfatter kunne derfor velge blant forslagene og bygge opp en historie som var noenlunde i samsvar med intensjonene vi hadde med prosjektet.

Et utkast til første kapittel ble skrevet til femte samling. Fra og med denne timen var arbeidsgangen at en av klassens lærere leste gjennom det siste kapitlet som var skrevet sammen med elevene. Teksten ble vist på digital tavle. Forfatter snakket deretter litt om hvilke føringer som nå var lagt i det som var skrevet, og hva en burde prøve å få avklart i neste og følgende kapitler.

Forslagene fra elevene ble mer realistiske etter hvert. Det ble understreket fra forfatter at vi for å holde på leserens interesse burde vente med å gi løsningen på spørsmål som måtte dukke opp. I stedet kunne vi gi noen frampek eller små hentydninger underveis. Et eksempel på

dette er noen pølser som forsvinner i andre kapittel. Hvilken rolle disse spiller, får vi ikke vite før i nest siste kapittel.

I alt hadde vi elleve timer sammen med elevene før alle åtte kapitlene var klare. Da var det også på forfatters initiativ laget et nytt første kapittel. Det første utkastet hadde en del løse tråder som egentlig bare virket forstyrrende på selve hovedfortellingen. Vi valgte å plassere stedet for handlingen i forhold til et konkret historisk sted i Trøndelag, nemlig stedet der det tyske slagskipet Tirpitz lå i skjul et par ganger under andre verdenskrig. Elevene hadde kommet med tips til handlingen som kunne kombineres med et slikt sted. Navnet på øya, og handlingen i boka er likevel oppdiktet.

Handlingen i boka fikk til slutt et noe annet løp enn vi hadde satt opp i den første planen etter tredje samling. Det ble også gått tilbake og gjort enkelte mindre justeringer i teksten i tidligere kapitler for å gi noen små frampek om hva som senere kom til å skje.

Med unntak av lokaliseringen av øya og avisoppslaget i siste kapittel bygger omtrent alt på forslag fra elevene. Noen av tipsene er endret litt i form, og tatt inn i andre sammenhenger enn der elevene i utgangspunktet satte dem fram.

Illustrasjoner

Teksten var ferdig til påske 2009. Elever fra den samme gruppen begynte arbeidet med illustrasjoner etter påske. En utfordring i denne sammenheng lå i at når det var en lengre historie som skulle illustreres, måtte personene være gjenkjennelige fra bilde til bilde. Personene måtte derfor få tildelt bestemte karakteristika som skulle gå igjen på bildene. Det viste seg imidlertid at de fleste valgte å tegne landskap uten personer.

Elevene ble stilt fritt med hensyn til teknikk, men ble anbefalt å bruke akrylfarger. Mange elever har en tendens til å tegne smått. For å motvirke dette ble de første skissene kopiert og forstørret til A3-format som de så fikk male videre på.

Oppsummering

Interessen hos elevene syntes å øke etter hvert, og det må vurderes som et positivt tegn. Vi tror også de har hatt et faglig utbytte av prosjektet. Vi voksne syntes også at dette utviklet seg til en enkel, men bra fortelling med en blanding av krim, humor og romantikk.